

Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk

Språkguide

Svenska i Finland

Den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, ett fördrag av Europarådet, skyddar och främjar bland annat svenskan i Finland. Denna Språkguide för dig genom de bestämmelser som Finland måste tillämpa på svenskan.

Dock kan varken Finland eller stadgan själva tillvarata ditt språk. Du har huvudansvaret. Svenskan i Finland kan bara överleva om du använder språket varje dag – och överallt. Vi kan väl vara tydliga: ett språk som bara används vid matbordet kommer slutligen att dö ut.

Lås inte in ditt språk inom hemmet: Ta stadgan på orden och denna Språkguide med dig i din plånbok. Ta vara på de många möjligheter som stadgan ger dig för att använda svenska varje dag offentligt.

Ut med språket!

Mål och principer

I fråga om svenska inom de territorier där svenska används, och i enlighet med situationen för svenska, skall Finland bygga sin politik, lagstiftning och praxis på följande mål och principer:

- erkännande av svenskan som uttryck för kulturell rikedom
- respekt för det geografiska området för det svenska språket för att trygga att gällande eller ny administrativ indelning inte utgör hinder mot främjandet av det svenska språket
- behov av beslutsamma åtgärder för att främja det svenska språket i syfte att skydda det
- upprätthållande och utveckling av förbindelser inom de områden som omfattas av denna stadga mellan grupper som använder svenska och andra grupper i Finland som använder ett språk som brukas i identiskt samma eller liknande form, samt upprättande av kulturella förbindelser med andra grupper i Finland som använder andra språk.

Finland förbinder sig att, om så inte redan har skett, avskaffa alla ooberättigade åtskillnader, undantag, restriktioner eller preferenser

som gäller användning av svenska och som syftar till att motverka eller äventyra dess fortbestånd eller utveckling.

Vidtagande av särskilda åtgärder till förmån för svenska som syftar till att främja likhet mellan användarna av svenska och resten av befolkningen, eller som tar behörig hänsyn till deras särskilda förhållanden, skall inte betraktas som diskriminering mot dem som brukar mera allmänt använda språk.

Finland förbinder sig att med lämpliga åtgärder främja ömsesidig förståelse mellan alla språkliga grupper i landet och särskilt verka för att respekt, förståelse och tolerans med avseende på svenska inkluderas bland målen för olika slag av undervisning och utbildning i Finland samt att uppmuntra massmedia att sträva mot samma mål.

Vid fastläggande av sin politik i fråga om svenska skall Finland ta hänsyn till de behov och önskemål som uttrycks av de grupper som använder svenska. De uppmuntras att i mån av behov upprätta organ för att ge råd till myndigheterna i alla frågor som sammanhänger med det svenska språket.

Utbildning

Finland förbinder sig till följande i fråga om utbildning inom det territorium där svenska används, i enlighet med situationen för svenska, och utan att försämma undervisningen i statens andra officiella språk:

- att tillhandahålla förskoleundervisning på svenska (undervisningsspråk)
- att tillhandahålla undervisning i de lägre årskurserna i grundskolan på svenska (undervisningsspråk)
- att tillhandahålla undervisning i de högre årskurserna i grundskolan och i gymnasieskolan på svenska (undervisningsspråk)
- att tillhandahålla teknisk utbildning och yrkesutbildning på svenska (undervisningsspråk)
- att tillhandahålla universitetsutbildning och annan högre utbildning på svenska (undervisningsspråk)

- att tillse tillhandahållande av kurser för vuxen- och vidareutbildning där undervisningen helt eller delvis sker på svenska (undervisningsspråk)
- att vidta åtgärder för att tillgodose undervisning i historia och kultur som hänför sig till det svenska språket
- att tillhandahålla grundutbildning och fortbildning av lärare som behövs för att genomföra de åtgärder i fråga om utbildning på svenska som har accepterats av Finland
- att inrätta ett eller flera övervakningsorgan för att följa vidtagna åtgärder och uppnådda framsteg i fråga om upprättande eller utveckling av undervisning i svenska, och för att periodiskt avge rapport om sina resultat, som skall offentliggöras.

I fråga om utbildning och avseende andra territorier än de där svenska av hävd används, förbinder sig Finland, om antalet användare av svenska motiverar det, att tillåta, uppmuntra eller tillhandahålla undervisning på eller i svenska på alla vederbörliga utbildningsnivåer.

Rättsväsendet

Finland förbinder sig till följande i de domsagor där antalet bosatta personer som använder svenska som berättigar till de åtgärder som anges här nedan, i enlighet med situationen för svenska, och på villkor att utnyttjandet av de möjligheter som tillhandahålls enligt denna punkt av domstolen bedöms inte hindra en rättsenlig handläggning:

- i brottmål
- att tillse att domstolarna, på begäran av någon av parterna, håller rättegången på svenska
- att ge dig rätt att använda svenska om du blir anklagad
- att tillse att inlagor och bevisning, i skriftlig eller muntlig form, inte skall avvisas endast av den anledningen att de är upprättade på svenska

- att på begäran tillhandahålla handlingar hänförliga till ett rättsligt förfarande på svenska vid behov med hjälp av tolkar och översättningar, utan att detta medför någon extra kostnad för dig

- i tvistemål

- att tillse att domstolarna, på begäran av någon av parterna, håller rättegången på svenska
- att du när du i en tvist måste inställa dig personligen i rätten får använda svenska utan att detta medför dig extra kostnader
- att tillåta att handlingar och bevisning läggs fram på svenska om nödvändigt med hjälp av tolkar och översättningar

- i förvaltningsmål inför domstol:

- att tillse att domstolarna på begäran av någon av parterna håller rättegången på svenska
- att du när du måste inställa dig personligen i rätten får använda svenska utan att detta medför dig extra kostnader
- att tillåta att handlingar och bevisning läggs fram på svenska om nödvändigt med anlitande av tolkar och översättningar
- att vidta åtgärder för att tillse att rättegångsförhandlingar på svenska i tvistemål och förvaltningsmål inför domstolar, framläggning av handlingar och bevisning på svenska och allt behövt

bruk av tolkar och översättningar inte medför någon extra kostnad för dig.

Finland förbinder sig att inte vägra att godkänna giltigheten av juridiska dokument som upprättats inom staten endast av den anledningen att de är avfattade på svenska

Finland förbinder sig att på svenska tillhandahålla de viktigaste lagtexterna och de texter som särskilt hänför sig till de personer som använder svenska, såvida dessa inte tillhandahålls på annat sätt.

Förvaltningsmyndigheter och samhällsservice

Inom de administrativa områden i Finland där antalet invånare som använder svenska motiverar de åtgärder som anges nedan, och i enlighet med situationen för svenska, förbinder sig Finland i rimlig utsträckning:

- att tillse att de administrativa myndigheterna använder svenska
- att tillhandahålla ofta förekommande förvaltningstexter och formulär avsedda för befolkningen på svenska eller i tvåspråkig version
- att tillåta förvaltningsmyndigheterna att upprätta handlingar på svenska.

I fråga om lokala och regionala myndigheter, inom vilkas territorier de invånare som använder svenska är tillräckligt många för att motivera de nedan angivna åtgärderna, förbinder sig Finland att tillåta och/eller uppmantra:

- användning av svenska inom den regionala eller lokala myndigheten
- möjlighet för dig att göra framställningar i muntlig eller skriftlig form på svenska
- att regionala myndigheter ger ut sina officiella dokument jämväl på svenska
- att lokala myndigheter ger ut sina officiella dokument jämväl på svenska

- att regionala myndigheter i sina sammanträden använder svenska utan att för den skull det andra i staten använda officiella språket utesluts

- att lokala myndigheter i sina sammanträden använder svenska utan att för den skull det andra i staten använda officiella språket utesluts
- att traditionella och korrekta former av Ortsnamn på svenska används eller införs, vid behov jämsides med namnen på det andra officiella språket.

I fråga om samhällsservice (t.ex. vatten och gas, rengöring och avfallsupphämtning, telefonservice, kollektivtrafik, kyrkogårdar, bibliotek, inrättningar för sport och nöje) från förvaltningsmyndigheterna eller av andra personer som handlar på deras uppdrag, förbinder sig Finland inom det territorium där svenska används, i enlighet med svenskans situation, och i rimlig utsträckning, att tillse att svenska används vid tillhandahållande av ifrågakvarande tjänster.

För att genomföra möjligheten att använda svenska i relationer med förvaltningsmyndigheter och samhällsservice förbinder sig Finland att vidta följande åtgärder:

- tolkning eller översättning vid behov
- anställning och vid behov utbildning av erforderligt antal tjänstemän och andra offentligt anställda.

Finland förbinder sig att tillåta att släktnamn används eller antas på svenska på begäran av de berörda.

Massmedia

Finland förbinder sig till följande för dem som använder svenska inom de territorier där svenska brukas, i enlighet med situationen för svenska, i den utsträckning som de offentliga myndigheterna är direkt eller indirekt behöriga, har befogenhet eller inflytande härvidlag och under respekterande av principen om massmedias oberoende och självständighet:

- att vidta lämpliga åtgärder för att offentliga radiostationer och TV-kanaler skall tillhandahålla program på svenska
- att uppmantra och/eller underlätta inrättande av minst en privat radiostation som bara sänder på svenska
- att uppmantra och/eller underlätta regelbunden sändning av privata TV-program på svenska
- att uppmantra och/eller underlätta produktion och distribution av radio- och TV-program på svenska
- att uppmantra och/eller underlätta att minst en tidning grundas och/eller upprätthålls på svenska
- att tillämpa gällande bestämmelser för finansiellt stöd även till TV-program på svenska.

Finland förbinder sig att garantera friheten att från grannländer direkt ta emot radio- och TV-sändningar på språk som brukas i samma eller liknande form som svenska och att inte motsätta sig återutsändning av radio- och TV-sändningar från grannländer på ett sådant språk. Finland förbinder sig även att tillse att inga inskränkningar görs i fråga om yttrandefriheten och den fria informations-spridningen i den tryckta pressen på ett språk som brukas i samma eller liknande form som svenska. Eftersom utövandet av de ovannämnda friheterna innebär förpliktelser och ansvar, kan det underkastas sådana formaliteter, villkor, inskränkningar eller straff som lagen föreskriver och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle, i den nationella säkerhetens, den territoriella integritetens och den allmänna säkerhetens intresse för att förebygga oordning och brott, skydda hälsa eller moral, skydda annans goda namn och rykte och rättigheter, förebygga avslöjande av uppgifter som har mottagits i förtroende, samt upprätthålla rättsväsendets auktoritet och opartiskhet.

Finland förbinder sig att tillse att de personers intressen som använder svenska företräds eller beaktas i sådana organ som med stöd av lag kan komma att inrättas med ansvar att garantera frihet och pluralism för massmedia.

Kulturell verksamhet och kulturella inrättningar

I fråga om kulturell verksamhet och kulturella inrättningar - särskilt bibliotek, videobibliotek, kulturcentra, muséer, arkiv, akademier, teatrar och biografer, ävensom litterära verk och filmproduktion, uttrycksformer för folklig kultur, festivaler och kulturell företagsamhet, innefattande bl.a. användning av ny teknologi - förbinder sig Finland till följande inom det territorium där svenska används och i den utsträckning som de offentliga myndigheterna är behöriga, har befogenhet eller inflytande:

- att uppmantra uttrycksformer och initiativ som utmärker det svenska språket och främja olika sätt att få tillgång till verk framställda på svenska
- att främja olika sätt att på andra språk få tillgång till verk framställda på svenska genom att stödja och utveckla översättning, dubbning, eftersynkronisering och framställning av undertexter

- att främja tillgång på svenska till verk framställda på andra språk genom att stödja och utveckla översättning, dubbning, eftersynkronisering och framställning av undertexter
- att tillse att de organ som är ansvariga för att anordna eller stödja olika slags kulturell verksamhet avsätter tillräckliga medel för att inkludera kunskaper i och användning av svenska och dess kultur i produktioner som de initierar eller stöder
- att främja åtgärder för att tillse att de organ som är ansvariga för att anordna eller stödja kulturell verksamhet förfogar över personal som helt behärskar svenska liksom den övriga befolkningens språk
- att uppmantra direkt deltagande av företrädare för dem som använder svenska vid anskaffande av resurser för och planering av kulturell verksamhet

• att uppmantra och/eller underlätta upprättande av organ med uppgift att insamla samt förvara, presentera eller offentliggöra verk framställda på svenska

- att vid behov skapa och/eller främja och bekosta tjänster som avser översättning och terminologisk forskning, särskilt i syfte att bevara eller utveckla lämplig administrativ, kommersiell, ekonomisk, samhällslig, teknisk eller rättslig terminologi på svenska.

I fråga om territorier där svenska inte används av hävd, förbinder sig Finland, om antalet användare av svenska motiverar detta, att tillåta, uppmantra och/eller tillhandahålla lämplig kulturell verksamhet och kulturella inrättningar.

Finland förbinder sig att ta vederbörlig hänsyn till det svenska språket och den kultur detta ger uttryck för när Finland sprider sin kultur utomlands.

Ekonomiska och sociala förhållanden

I fråga om ekonomisk och social verksamhet förbinder sig Finland till följande med avseende på hela landet:

- att från sina lagar ta bort varje bestämmelse som oberättigat förbjuder eller begränsar användning av svenska i handlingar som har avseende på ekonomiska och sociala förhållanden, särskilt i anställningskontrakt och i tekniska dokument som t.ex. bruksanvisningar för varor och utrustning
- att motsätta sig praxis som syftar till att motverka användning av svenska i ekonomisk och social verksamhet
- att underlätta och/eller uppmantra användning av svenska.

I fråga om ekonomisk och social verksamhet förbinder sig Finland i den utsträckning de offentliga myndigheterna är behöriga inom territorier där svenska används, och inom rimliga gränser, till följande:

- att i sina regler för finans- och bankinstitut ta in bestämmelser som, genom förfaringsätt som är förenliga med god affärsman-

nased, medger användning av svenska vid utfärdande av skuldebrev (checker, växlar, osv.), eller andra betalningsförbindelser, eller, när så är lämpligt, att tillse att sådana bestämmelser införs

- i de ekonomiska och sociala sektorer som står under deras direkta kontroll (den offentliga sektorn) att vidta åtgärder för att främja användning av svenska

• att tillse att i social omsorg vid institutioner såsom sjukhus, pensionärshem och vårdhem möjligt erbjuds att på deras eget språk ta emot och behandla personer, som använder svenska och som är i behov av vård på grund av ohälsa, hög ålder eller av annan orsak

- att på lämpligt sätt tillse att säkerhetsanvisningar även avfattas på svenska

• att tillse att den information om konsumenters rättigheter som ges ut av de behöriga myndigheterna tillhandahålls på svenska.

Utbyte över gränserna

Finland förbinder sig:

- att tillämpa gällande bilaterala och multilaterala avtal som binder dem till stater där svenska används i samma eller liknande form eller att, vid behov, söka ingå sådana avtal för att främja kontakter mellan dem som använder samma språk i de berörda staterna i

fråga om kultur, utbildning, information, yrkesutbildning och vidareutbildning

- att underlätta och/eller främja samarbete över gränserna till förmån för svenska, särskilt mellan regionala och lokala myndigheter på vilkas territorium svenska används i samma eller liknande form.

Förutom stadgan, kan du även ha fördel av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Med detta fördrag främjar staten de förutsättningar som är nödvändiga för att personer som tillhör nationella minoriteter skall kunna bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna av sin identitet (religion, språk, traditioner och kulturarv) samt skyddar dessa personer från assimilering. Ramkonventionen garanterar rättigheten att använda minoritetsspråket offentligt och sträcker sig även till aspekter såsom tillgång till läroböcker, rätten att inrätta och driva sina egna enskilda utbildningsinstitutioner, rätten att använda förnamn och skyltar med gatunamn på minoritetsspråket, rätten att sätta upp anslag av privat natur på minoritetsspråket, förutsättningar för effektivt deltagande i offentliga angelägenheter (inklusive icke-statliga organisationer) och att ingå överenskommelser med andra stater rörande skydd av minoriteter.

Stött på några problem?

Samfund eller föreningar som är legalt inrättade i Finland får underrätta Europarådet om ärenden beträffande genomförandet av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Dessa underrättelser kan skickas till:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe – F-67075 Strasbourg – minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

Språkguiderna utformades med syftet att för varje språk som skyddas av den europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk ge en översikt av de bestämmelser som gäller för dem. Denna medborgarens guide ersätter inte stadgan. För den ursprungliga versionen av alla bestämmelser som godkänns parterna emellan samt listan av landsdels- eller minoritetsspråken som skyddas av stadgan, se Europarådets webbplats <http://conventions.coe.int>. Ytterligare språkguider kommer successivt att framställas.